

Raport arheologic: Pietrele/comuna: Băneasa/județul: Giurgiu/punct: Gorgana (2009)

Joni Abuladze (Universitatea de Stat "Ivane Javakhishvili", Tbilisi)
Nele Beckmann (Römisch-Germanisches Zentralmuseum, Mainz, Germany)
Norbert Benecke (Deutsches Archäologisches Institut, Eurasien Abteilung, Berlin, Germany)
Irma Berdzenishvili (Georgian National Museum "O. Lordkipanidze" Archaeological Centre, Tbilisi)
Katrin Beutler (Institut für Vor-und Frühgeschichte, Leipzig, Germany)
Sven Brummack (Institut für Prähistorische Archäologie, Freie Universität Berlin, Germany)
Richard Ehrich (Institut für Prähistorische Archäologie, Freie Universität Berlin, Germany)
Ivan Gatsov (Nov Bîlgarski Universitet, Sofia; Bulgaria)
Lili Gatsova (Nov Bîlgarski Universitet, Sofia; Bulgaria)
Elena-Florentina Gavrilă (Muzeul Municipiului București)
Cristina Georgescu (Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București)
Svend Hansen (Deutsches Archäologisches Institut, Eurasien Abteilung, Berlin, Germany)
Chao Huang (Institutul de Arheologie al Academiei de Stiințe din China, Beijing)
Mehmet Karauçak (İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı, İstanbul)
Marvin Kay (University of Arkansas, Department of Anthropology, USA)
Jorrit Kelder (Allard Pierson Museum, Amsterdam)
Florian Klimscha (Deutsches Archäologisches Institut, Orient Abteilung, Berlin, Germany)
Ute Koprivc (Deutsches Archäologisches Institut, Eurasien Abteilung, Berlin, Germany)
Elena Marinova (Institut für Physische Geographie, Universität Frankfurt am Main, Germany)
Michael Müller (Institut für Prähistorische Archäologie, Freie Universität Berlin, Germany)
Petranka Nedelčeva (Nov Bîlgarski Universitet, Sofia; Bulgaria)
Reinder Neef (Deutsches Archäologisches Institut, Eurasien Abteilung, Berlin, Germany)
Dirk Nowacki (Institut für Physische Geographie, Universität Frankfurt am Main, Germany)
Wang Peng (Institutul de Arheologie al Academiei de Stiințe din China, Beijing)
Michael Prange (Deutsches Bergbau-Museum, Bochum, Germany)
Agathe Reingruber (Deutsches Archäologisches Institut, Eurasien Abteilung, Berlin, Germany)
Astrid Röpke (Institut für Archäologische Wissenschaften, Labor für Archäobotanik, Frankfurt am Main, Germany)
Kai Ruess (Institut für Physische Geographie, Universität Frankfurt am Main, Germany)
Nils Schäkel (Institut für Prähistorische Archäologie, Freie Universität Berlin, Germany)
Konstantin Scheele (Institut für Physische Geographie Berlin, Germany)
Christoph Schröder (Institut für Prähistorische Archäologie, Freie Universität Berlin, Germany)
Daniel Spânu (Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București)
Stanislav Terna (Școala Antropologică Superioară, Chișinău)
Meda Toderăș (Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București)
Tilmann Vachta (Deutsches Archäologisches Institut, Eurasien Abteilung, Berlin, Germany)
Alexandru Vulpe (Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București)
Jürgen Wunderlich (Institut für Physische Geographie, Universität Frankfurt am Main, Germany)
Dimitri Zhvania (Universitatea de Stat "Ivane Javakhishvili", Tbilisi)
Petar Zidarov (Nov Bîlgarski Universitet, Sofia; Bulgaria)

Categorii: Civil; Domestic;

Tipuri: tell;

Epoci/Perioade: Eneolitic; Neolitic, eneolitic, tranziție la bronz;

Pagina web: <http://cronica.cimec.ro/detaliu.asp?k=4359>

Localizare pe hartă: <https://map.cimec.ro/Mapserver/?layer=cronica&cod=4359>

Campania de cercetări arheologice de la Pietrele-Măgura Gorgana s-a desfășurat în perioada 15 iulie 2009- 5 septembrie 2009. Finanțarea cercetării în anul 2009 a fost suportată de către Deutsche Forschungsgemeinschaft și MCCPN.

Cercetările arheologice din tell-ul de la Pietrele-Măgura Gorgana fac parte dintr-un proiect comun de cercetare româno-german inițiat de IAB și Deutsches Archäologisches Institut, Eurasien Abteilung. Așa cum este menționat în protocolul de colaborare, proiectul va continua până în anul 2013. Obiectivul acestei colaborări este continuarea cercetărilor sistematice în așezarea de tip tell, efectuarea de cercetări arheologice în așezarea plană din jurul tell-ului, în necropola identificată la cca. 200 m V de tell și în amenajarea cu șanțuri circulare concentrice de pe terasa superioară a Dunării.

Pe tell, activitatea de cercetare din anul 2009 s-a desfășurat în două suprafețe (suprafața B și suprafața F), iar în așezarea plană din jurul tell-ului au fost deschise trei suprafețe (suprafața G, suprafața H și suprafața J).

În campania 2009, în suprafața B, au fost identificate 85 de complexe arheologice conținând ceramică, oase de animale, unelte de os, piatră și cupru, fragmente de pereți ș.a. Pentru a aduce la același nivel extinderea de S a suprafeței B cu suprafața B propriu-zisă, în campania 2009 ne-am concentrat pe cercetarea și documentarea contextelor arheologice din extinderea sudică. S-a săpat într-un sol gri, lutos, cu puține fragmente ceramice, ce acoperea cele două structuri arse identificate și surprinse în profilul de S al secțiunii B în campania anterioară.

Grosimea acestui strat de nivelare este de cca. 0,25-0,40 m. După cercetarea acestui nivel compact de pământ și lut amestecat, pe lățimea extinderii sudice a suprafeței B, am putut cerceta cele două structuri puternic arse identificate în campania 2008. Structura arsă din partea de E a secțiunii a fost surprinsă pe o lungime de 4 m și pe toată lățimea extinderii sudice, continuând în profilul de S. Am putut identifica bucăți masive de chirpic pe alocuri ars foarte puternic, până la vitrifiere, provenind de la un perete prăbușit. De sub bucățile masive de chirpic (grosimea acestora ajungând până la 0,40 m) au fost recuperate mai multe vase sparte pe loc în momentul prăbușirii peretelui. În partea de V a suprafeței am putut cerceta pe o lungime de cca. 4,50 m o altă structură arsă. Aceasta nu a fost cercetată integral datorită faptului că se continuă în profilul de S al suprafeței. După demontarea bucăților de chirpic căzut au fost identificate și documentate mai multe vase întregibile. În jurul vaselor au fost observate mai multe zone cu seminte carbonizate care au fost prelevate pentru analize.

Datorită dimensiunilor mari ale suprafeței F (9 x 19 m), precum și datorită priorităților diferite de cercetare a contextelor de aici, aceasta a fost împărțită în două sub-secțiuni: F- N (9 x 13 m) și F- S (9 x 6 m). Obiectivele principale ale campaniei actuale au fost: cercetarea structurii și a modului de alcătuire a fundațiilor locuinței cercetate în campania precedentă; dezvelirea, delimitarea și cercetarea structurilor și inventarului acestei locuințe incendiate (P09F252); cercetarea vestigiilor unei locuințe surprinse parțial în secțiunea F care se continuă în afara suprafeței cercetate dincolo de profilul de V; cercetarea vestigiilor unei locuințe surprinse parțial în secțiunea F care se continuă în afara suprafeței cercetate dincolo de profilul de N; cercetarea succesiunii și conținutului straturilor de eroziune a tell-ului surprinse în extinderea spre S a secțiunii F. Rezultatele cele mai spectaculoase le-au oferit cercetarea elementelor de fundație ale locuinței cercetate în campania precedentă și cercetarea structurii, amenajărilor și inventarului locuinței incendiate P09F252. În campania din acest an au fost cercetate elementele de infrastructură (fundație) ale casei cercetate anterior. Pe baza observațiilor realizate se poate afirma că terenul și dărâmăturile anterioare au fost nivelate în vechime și în ele au fost adâncite șanțuri corespunzătoare conturului platformei care constituia talpa casei. În aceste șanțuri, la intervale relativ asemănătoare (între 1 m și 0,80 m) au fost identificate amplasamentele unor stâlpi de susținere. Șanțurile au fost umplute apoi cu lut galben care avea rolul de a stabili stâlpii de lemn. Pe alocuri au putut fi identificate și prelevate resturi ale materialului lemnos. În campania actuală, umplutura acestor șanțuri de fondare nu a putut fi complet cercetată și demontată. Dărâmătura vechii case constă din resturile de perete și tavan de lut ars cu amprente de bârne și pari prăbușite peste mai multe instalații și peste o podea formată din fine lutuiri succesive aplicate pe o structură de lemn a cărei infrastructură nu a mai putut fi cercetată în campania actuală. La nivelul acestei podele au fost identificate bazele pereților locuinței care descriu un plan rectangular. Locuința se continuă spre est, dincolo de limitele secțiunii F, astfel că dimensiunile ei nu pot fi precizate. Se poate preciza însă că latura de V a acestei locuințe măsoară 8 m. Pe direcție E - V locuința a putut fi dezvelită pe o lungime de 5 m. Pereții locuinței au fost realizați din lut încărcat pe o structură de stâlpi de susținere masivi (cca. 16-20 cm diametru) și o înșiruire deasă de pari de diametru redus (5-8 cm) care s-au carbonizat în momentul incendiului. În partea de S a parterului locuinței au fost identificate resturile a trei instalații de lut: soclul rectangular al unei instalații de foc (P09F118), o casetă cu pereți de lut (P09F258) și o banchetă sau treaptă adosată peretelui de S al casei (P09F287). Inventarul locuinței P09F252 s-a dovedit unul extrem de complex. Dispersate în întreaga locuință, au fost identificate nu mai puțin de 120 de recipiente și/sau concentrări de fragmente ceramice care se află în curs de restaurare și documentare grafică. La acestea se adaugă, rășnițele de piatră amintite, aflate în vecinătatea casetei de lut, un harpon și alte câteva mici străpungătoare de os precum și un colier de mici perle și două pandantive de aur: un mic disc perforat prevăzut cu o prelungire triunghiulară, cu analogii apropiate în cunoscuta necropolă eneolitică de la Varna și un minuscule spirală din sarmă.

Unul dintre scopurile urmărite în campania de anul acesta a fost identificarea unor structuri de locuire în afara tell-ului, structuri identificate prin măsurătorile geomagnetice din anul 2005, dar care trebuiau verificate și prin săpătură. Suprafața G este poziționată la 60 m E de tell. Inițial dimensiunile suprafeței erau de 5 x 10 m. Am putut identifica 3 niveluri diferite de sus în jos: un nivel superior de colluvium de culoare brun-gri, urmat de un strat de cultură de culoare gri și un al treilea nivel constând din lut de culoare galben-cenușiu, în care nu s-au găsit artefacte sau urme ale activității umane. Din colluvium-ul puternic afectat de lucrările agricole și de ganguri de animale au fost recoltate diverse artefacte amestecate, ce pot fi datate din evul mediu până în zilele noastre. În colțul de SE al suprafeței, la V de fostul sondaj D, au fost găsite resturile unei vetre ce era înconjurată de bucăți de lut nears, vase întregi și întregibile. Datorită prezenței structurii de lut nears amestecat cu chirpic în colțul de SE al suprafeței, am luat hotărârea să extindem suprafața G cu 2 metri spre S. Odată cu atingerea nivelului de lut galben-gri, fără urme de

activitate umană, suprafața G a fost închisă și astupată integral cu pământ.

Suprafața H a fost începută ca un mic sondaj de 2 x 2 m, pe locul unde a fost efectuat sondajul geologic PIET56, cu scopul de a recupera una din carotele rupte în timpul forajului la adâncimea de -1,50 m. După decopertare, sondajul a fost extins la dimensiunile de 4 x 4 m. În timpul îndepărtării solului colluvial nu au fost identificate contexte arheologice. Chiar sub colluvium, a apărut un nivel de culoare gri-cenușie în care au fost identificate mici bucați de chirpic și pete de cenușă. A fost documentată o bucată de crustă de vatră (P09H306). După documentarea și demontarea crustei de vatră, a fost observat un strat intermediar în care fragmentele ceramice și celelalte materialele arheologice scădeau gradual.

Suprafața J este localizată la N de tell, amplasarea acestei suprafețe fiind determinată de semnalele puternice detectate în timpul investigațiilor geomagnetice efectuate în jurul tell-ului. În partea sudică și centrală a suprafeței au apărut bucăți mari de chirpici ars (P09J371). Unele dintre aceste bucăți de chirpici aveau impresii de lemn. Spre S, printre dărâmături au fost observate două vase sparte pe loc. Suprafața J a fost extinsă spre V și S pentru a putea surprinde pe o arie mai mare structura arsă localizată în partea sudică (P09J381). După demontarea vaselor mari din partea estică a dărâmăturii (P09J377), instalația a fost dezvelită integral (P09J387). Se pare că instalația de lut alcătuită dintr-o unitate principală de râșnit și înconjurată de trei pereți de separare la N, V și E, are de asemenea o unitate de stocare spre est. La S de instalație a fost dezvelită o vatră de mari dimensiuni (P09J385) care este înclinată spre S. La încheierea săpăturii de anul acesta, suprafața a fost astupată integral, cercetarea urmând a fi continuată în campania următoare.

Și în campania 2009, pe tell, în zona înconjurătoare tell-ului, în așezarea plană și în anumite arii din lunca Dunării a continuat seria de foraje efectuate de echipa de geografi de la Universitatea din Frankfurt, condusă de prof. dr. J. Wunderlich. Scopul acestor foraje este obținerea informațiilor asupra cursurilor de apă sau a bălților existente în preistorie, prin analiza sedimentelor, pentru reconstituirea mediului geografic preistoric. Au fost colectate probe de sol pentru analize sedimentologice și arheobotanice. Din diverse contexte arheologice au fost colectate bucăți de lemn și cărbune pentru datarea cu radiocarbon și analize dendrocronologice. În zona înconjurătoare tell-ului a fost continuată seria investigațiilor geomagnetice. Acestea au fost efectuate de P. Zidarov de la New Bulgarian University (Sofia), scopul acestora fiind determinarea ariei de întindere a așezării plane din jurul tell-ului. În această campanie am avut oportunitatea de a utiliza un octocopter pentru efectuarea unor fotografii aeriene deasupra tell-ului și în zonele învecinate. După prelucrare, seriile de fotografii efectuate vor putea fi folosite pentru alcătuirea planului 3D al zonei. Analiza traseologică efectuată asupra unui lot pieselor de silex de către prof. dr. Marvin Kay a arătat faptul că acestea erau folosite în proporție de 70% pentru tăierea grânelor. Pe unele dintre piesele de silex, cu ajutorul microscopului, au fost observate urme de aur. Pentru analiza metalografică a obiectelor de cupru au fost recoltate mostre din patru piese descoperite în campania aceasta. Cu ajutorul acestora se încearcă identificarea sursei de materie primă, precum și obținerea mai multor date privind procesul metalurgic. Totodată cu ajutorul spectrometrului de masă a fost analizată și piesa de aur descoperită în anul 2004.

Bibliografie:

S.Hansen, M. Toderaș, A. Reingruber, I. Gatsov, F. Klimscha, P.Nedelcheva, R.Neef, M.Prange, J. Wahl, B. Weninger, H.Wrobel, J. Wunderlich, P. Zidarov, Der kupferzeitliche Siedlungshügel Mägura Gorgana bei Pietrele in der Walachei. Ergebnisse der Ausgrabungen im Sommer 2007, Eurasia Antiqua 14, 2008, 19-100 S. Hansen, M. Toderaș, A. Reingruber, N. Becker, I. Gatsov, M. Kay, P. Nedelcheva, M. Prange, A. Röpke, J. Wunderlich, Pietrele: Der kupferzeitliche Siedlungshügel „Mägura Gorgana" und sein Umfeld. Bericht über die Ausgrabungen und geomorphologischen Untersuchungen im Sommer 2008, Eurasia Antiqua 15, 2009 (in print) M. Toderaș, S. Hansen, A. Reingruber, J. Wunderlich, Pietrele. O așezare din epoca cuprului la Dunărea de Jos. Cercetări arheologice 2002 - 2008, Materiale SN 5, 2009, 39-90. S. Hansen, M. Toderaș, Pietrele. Eine kupferzeitliche Siedlung an der Unteren Donau, in ArchaeNova e.V. Erste Temple- Frühe Siedlungen, Oldenburg 2009